

PLAN VAN AANPAK & VOORTGANG CO₂

Rapportage conform de gestelde eisen in
handboek CO₂-Prestatieladder 3.1

Auteur(s):
Jesper Kloeke
Ed van der Schans

Geaccordeerd door Concerndirectie:

Geaccordeerd door Duurzaamheidsmanager:

COLOFON

Het format voor deze rapportage is opgesteld door Facilicom Energiemanagement.

Facilicom Energiemanagement
Van Leeuwenhoekweg 1
5482 TK Schijndel

0495 - 590500
<https://www.facilicom-energie.nl/>
energie@facilicom.nl

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Actuele CO ₂ -Footprint, 2022	5
2.1 CO ₂ -footprint 2022	5
2.2 Kruistabel ISO 14064-1	8
3. Voortgang CO ₂ -uitstoot	9
3.1 Voortgang reductiemaatregelen	9
3.2 Voortgang reductiedoelstellingen	9
3.3 Projecten met gunningsvoordeel	10
4. CO ₂ -Reductiebeleid	11
4.1 Energiebeoordeling	11
4.1.1 Energiebeoordeling wagenpark 2022	11
4.1.2 Energiebeoordeling panden	13
4.2 KPI's om voortgang te monitoren	14
5. Reductiedoelstellingen	16
5.1 Vergelijking met sectorgenoten	16
5.1.1 JB Pompen	16
5.1.2 Hatenboer	16
5.1.3 Kanters B.V.	16
5.1.4 Remondis.....	16
5.1.5 Conclusie vergelijking sectorgenoten	16
5.2 Reductiedoelstellingen	17
6. Reductiemaatregelen	18
6.1 Reductiemaatregelen Scope 1	18
6.2 Reductiemaatregelen panden (Scope 1, Scope 2)	19
6.2.1 Reductiemaatregelen panden scope 1.....	19
6.2.2. Reductiemaatregelen panden scope 2.....	20

1. Inleiding

Informatie omtrent de CO₂-prestatieladder. Van der Ende is innovator, producent en leverancier van technische producten voor de volgende thema's; water, lucht, klimaat en filtratie. Van der Ende produceert en levert een breed assortiment pompen, waterbehandelingsinstallaties, elektromotoren, frequentieregelaars, (regel)afsluiters, ventilatoren en industriële filterinstallaties. Zij bieden specialistisch advies en technische dienstverlening en de innovatieve gepatenteerde producten worden wereldwijd afgenomen.

Dit rapport, mede opgesteld door Facilicom Energiemanagement, is opgesteld met als doel om vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheidsbesef actief werk te maken van CO₂-reductie. De CO₂-prestatieladder is hierbij een uiterst geschikt instrument, omdat organisaties met een certificaat twee keer zoveel CO₂ reduceren¹. Het rapport is opgesteld aan de hand van de eisen beschreven in het Handboek CO₂-prestatieladder 3.1².

Van der Ende heeft zich als doel gesteld om voor 2025 20% CO₂-reductie te hebben behaald ten opzichte van het basisjaar 2021. Om dit ambitieuze doel te berekenen wordt er door iedereen, die onderdeel is van het concern, hard gewerkt. Er is een roadmap opgesteld om duidelijke middellange termijn doelen te koppelen aan het lange termijn doel om in 2050 CO₂-neutraal te zijn als concern. Om de ambities waar te maken is medewerking van iedereen binnen de organisatie nodig. Van alle medewerkers wordt verwacht dat zij hun werkzaamheden uitvoeren in overeenstemming met het beleid van Van der Ende Group. Open en transparante communicatie is hiervoor van groot belang om het bewustzijn en de participatie van de medewerkers te verhogen. De verantwoordelijkheid voor het vormgeven van het energiebeleid, het bepalen van de te nemen reductiemaatregelen en het uitvoeren van het communicatieplan is belegd bij de duurzaamheidsverantwoordelijke (Ed van der Schans). Daarnaast is de directie eindverantwoordelijke voor het duurzaamheidsbeleid.

Om te monitoren of Van der Ende Group op de goede weg is, zal halfjaarlijks worden geëvalueerd of de geplande maatregelen correct zijn geïmplementeerd. Daarnaast wordt er jaarlijks een emissie inventaris opgesteld. Deze evaluatiemomenten moeten er samen met de inzet van 109 medewerkers voor zorgen dat dit ambitieuze doel wordt behaald.

De CO₂-prestatieladder zorgt ervoor dat Van der Ende Group inzichtelijk heeft waar de grootste uitdagingen liggen voor hen. Door deze inzichtelijkheid kan Van der Ende Group de meest effectieve maatregelen implementeren. Om deze inzichtelijkheid om te zetten in een verbetering van het CO₂-beleid is Van der Ende Group actief lid van keteninitiatieven, zoals (nader te benoemen), om kennis te vergaren en het eigen CO₂-managementsysteem te verbeteren.

¹ Rietbergen, M. G., Opstelten, I. J., & Blok, K. (2017). Improving energy and carbon management in construction and civil engineering companies—evaluating the impacts of the CO₂ Performance Ladder. *Energy Efficiency*, 10(1), 55-79.

² SKAO. (2020, juni). Handboek CO₂-prestatieladder 3.1.

https://media.skao.nl/content/ska/skdownload/CO2Prestatieladder%20Handboek%203.1_22-6-2020.pdf

2. Actuele CO₂-Footprint, 2022

De CO₂-footprint geeft een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen: de GHG-emissies. De inventarisatie is een verantwoording van eis 3.A.1 van de CO₂-Prestatieladder en is uitgevoerd conform de norm ISO 14064-1 § 9.3.1. In het CO₂ managementplan is hiervoor een kruistabel opgenomen en zijn de uitgangspunten en methode beschreven.

2.1 CO₂-footprint 2022

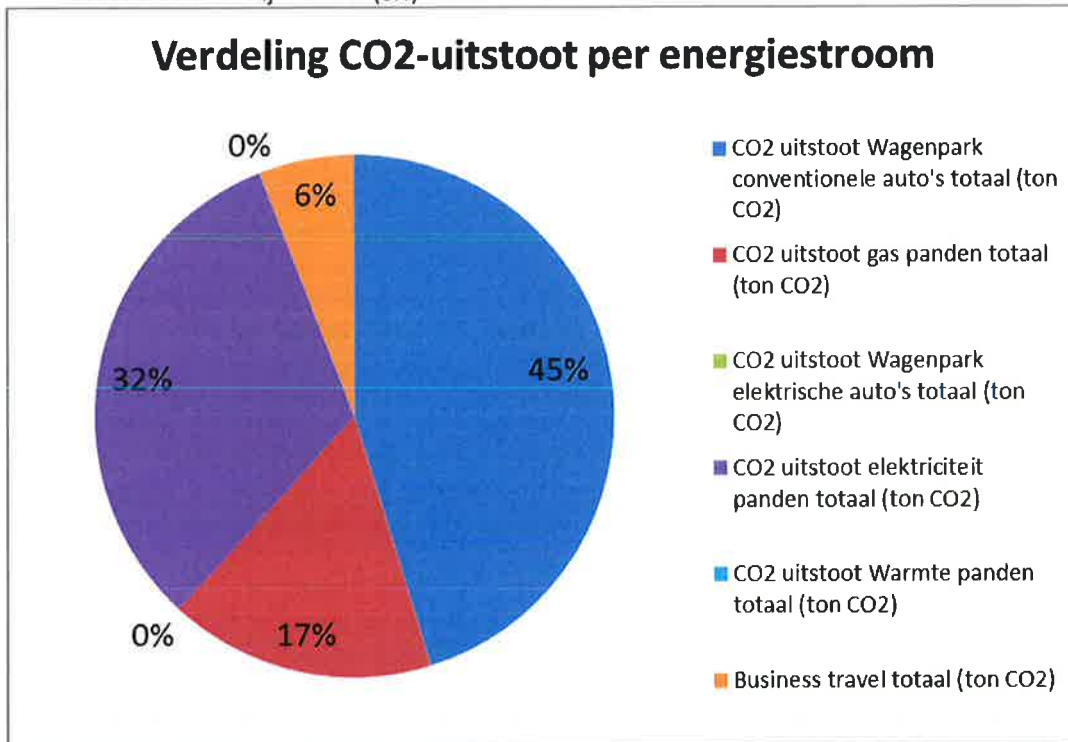
Onderstaande tabel toont de CO₂-footprint van de activiteiten van Van der Ende in het jaar 2022. De totale CO₂-uitstoot was 574 ton CO₂, waarvan 62% in scope 1 en 38% in scope 2 (inclusief zakelijk verkeer).

Tabel 1: Emissie-inventaris Van der Ende activiteiten 2022

		Thema			CO ₂ -parameter		CO ₂ -equivalent	
CO₂-uitstoot scope 1								
1	Wagenpark & materieel	Benzine	14.270	liter	2,784	kg CO ₂ /liter	40	ton CO ₂
1	Wagenpark & materieel	Diesel	67.481	liter	3,262	kg CO ₂ /liter	220	ton CO ₂
1	Wagenpark & materieel	LPG	0	liter	1,798	kg CO ₂ /liter	0	ton CO ₂
1	Wagenpark & materieel	Aardgas	0	kg	2,633	kg CO ₂ /kg	0	ton CO ₂
1	Panden	Aardgas	45.704	m ³	2,085	kg CO ₂ / m ³	95	ton CO ₂
Subtotaal scope 1							355	ton CO₂
CO-uitstoot 2 scope 2 inclusief (gedecclareerd) zakelijk verkeer								
2	Wagenpark & materieel	Elektriciteit	0	kWh	2,633	kg CO ₂ /kWh	0	ton CO ₂
2	Panden	Elektriciteit (NL GVO Groen)	0	kWh	0,000	kg CO ₂ /kWh	0	ton CO ₂
2	Panden	Elektriciteit	352.454	kWh	0,523	kg CO ₂ /kWh	184	ton CO ₂
2	Panden	STEG	0	GJ	Geen warmte verbruik	Kg CO ₂ /GJ	0	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Privé auto	4.066	km	0,193	kg CO ₂ /km	1	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Openbaar vervoer	1.363	km	0,015	kg CO ₂ /km	0	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Diesel	0	liter	3,262	kg CO ₂ /km	0	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Benzine	0	liter	2,784	kg CO ₂ /km	0	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Vliegreizen Regionaal	21.560	km	0,234	kg CO ₂ /km	5	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Vliegreizen Europees	5.549	km	0,172	kg CO ₂ /liter	1	ton CO ₂
3	Zakelijk vervoer	Vliegreizen Intercontinentaal	174.524	km	0,157	kg CO ₂ /liter	27	ton CO ₂
Subtotaal scope 2 + BT							219	ton CO₂
Totale CO₂-uitstoot							574	ton CO₂

In onderstaande figuur is de verdeling van de CO₂-uitstoot per thema weergegeven. De totale CO₂-uitstoot in 2022 was 574 ton CO₂. De belangrijkste verbruikers in 2022 waren:

- Brandstofverbruik Wagenpark con (45%)
- Ingekochte elektriciteit voor kantoorpanden (32%)
- Aardgas voor kantoorpanden (17%)
- Gedeclareerd zakelijk vervoer (6%)

Figuur 1: Verdeling CO₂-uitstoot 2022 per thema

Verbranding biomassa

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij Van der Ende in 2022.

GHG-verwijderingen

Er heeft geen broeikasverwijdering plaatsgevonden.

Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG-protocol.

Belangrijkste beïnvloeders

Binnen Van der Ende hebben de inkoop van brandstof van het wagenpark, inkoop van elektriciteit en de inkoop van aardgas een grote invloed op de CO₂-footprint. Hiervan is het wagenpark met 51% veruit de variabele met de grootste invloed. Er zijn geen specifieke personen of individuen te benoemen, die een dusdanige impact hebben op de CO₂-footprint.

Significante veranderingen ten opzichte van basisjaar

Voor de berekening van de emissie-inventaris van 2020 zijn geen significante veranderingen te melden, behalve het gebruik van nieuwe emissiefactoren zoals voorgeschreven op www.co2emissiefactoren.nl.

Onzekerheden

Bijna alle gebruikte gegevens voor de berekening van de emissie-inventaris zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijke getallen. Van de locatie in België zijn de energiegegevens minimaal beschikbaar. Verder is van het wagenpark niet alle gegevens beschikbaar. Niet elke medewerker met een tankpas beschikt over een tankpas alleen de gegevens zijn niet altijd even goed beschikbaar. Hier zal in de komende periode aan gewerkt worden.

Geplande verbeteringen data 2022

De energiegegevens van België worden de komende periode op orde gebracht. Voor het wagenpark geldt dat tegenwoordig iedereen een tankpas heeft gekregen zodat de gegevens completer worden.

Uitsluitingen

In het CO₂-Prestatieladder Handboek 3.1 is uitgesplitste rapportage van de CO₂-emissieinventaris over alle broeikasgassen niet verplicht. Het is dus niet vereist deze niet-CO₂- broeikasgassen (CH₄, N₂O, HFC's, PFC's en SF₆) die vrijkomen bij operaties van het bedrijf, mee te nemen in de emissie-inventaris. Emissiefactoren van www.co2emissiefactoren.nl zijn uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Verder zijn de volgende emissies niet meegenomen in de inventaris, omdat deze minder dan 1% van het totaal uitmaken:

- Koudemiddelen: Koudemiddelen zitten in gesloten systemen en geven alleen incidenteel (bij lekkage) een emissie. Indien dit gebeurt, gaat het maximaal om enkel kilogrammen. Daarmee is de bijdrage aan de totale footprint verwaarloosbaar (<0,1%).

Verificatie

De emissie-inventaris van Van der Ende is gevalideerd door Facilicom tijdens de interne audit.

2.2 Kruistabel ISO 14064-1

De emissie-inventaris is opgesteld volgens de eisen uit ISO 14064-1, paragraaf 9.3.1. ISO14064-1 bevat internationale richtlijnen over het kwantificeren en rapporteren van broeikasgasemissies voor bedrijven. In onderstaande tabel is een kruistabel gemaakt van de onderdelen uit ISO 14064-1 en de hoofdstukken in het rapport.

Tabel 2: Kruistabel ISO 14064-1

ISO 14064-1 §9.3.1	Onderdeel	Waar?
a	Beschrijving van de rapporterende organisatie.	CO ₂ -managementplan
b	Verantwoordelijke persoon.	2
c	Verslagperiode.	2
d	Documentatie van de organisatorische grenzen.	CO ₂ -managementplan
e	Documentatie van de rapporterende grenzen, incl. criteria vastgesteld door de organisatie om significante emissies te bepalen.	CO ₂ -managementplan
f	Directe CO ₂ -emissies in ton CO ₂ , andere emissies naar keuze.	2
g	Beschrijving relevante biogene CO ₂ -emissies en – verwijderingen.	2
h	Directe CO ₂ -verwijderingen, indien gekwantificeerd	2
i	Uitleg over de eventuele uitsluiting van GHG-bronnen of GHG-sinks.	2
j	Gekwantificeerde indirecte GHG-emissies.	2
k	Basisjaar en referentiejaar van de footprint.	2
l	Uitleg van wijziging of herberekening van het referentiejaar of andere historische data.	CO ₂ -managementplan
m	Kwantificeringsmethoden en toelichting op de keuze.	CO ₂ -managementplan
n	Uitleg van wijzigingen in eerder gebruikte kwantificeringsmethoden.	2
o	Referentie/documentatie emissiefactoren en verwijderingsfactoren.	2
p	Beschrijving van invloed van onzekerheden met betrekking tot de nauwkeurigheid van emissie- en verwijderingsdata.	2
q	Beschrijving onzekerheidsanalyse en resultaten.	2
r	Verklaring dat het rapport is opgesteld conform ISO 14064-1.	2
s	Statement met betrekking tot de verificatie van de emissie-inventaris, inclusief vermelding van de mate van zekerheid.	2
t	De equivalentie-factoren (GWP-waarden) gebruikt in de berekening incl. de bron.	2

3. Voortgang CO₂-uitstoot

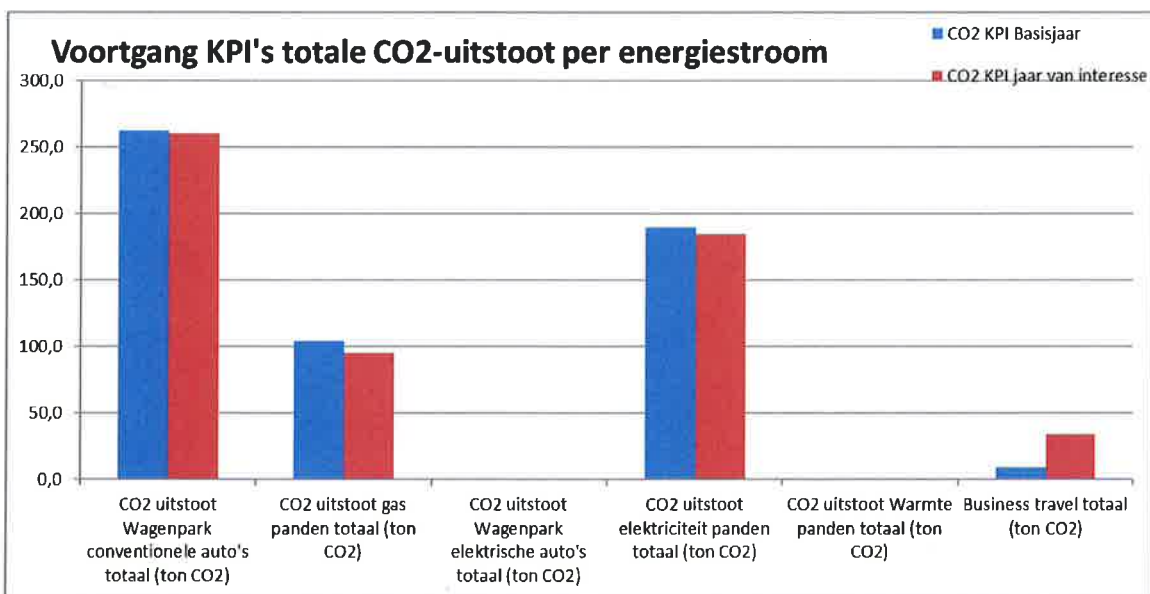
Dit hoofdstuk wordt de komende jaren gevuld. Doordat er pas maatregelen en doelstellingen zijn opgesteld voor 2023 is er nog beperkt voortgang zichtbaar in 2022 ten opzichte van 2021, het basisjaar.

3.1 Voortgang reductiemaatregelen

Er zijn geen maatregelen gemonitord in 2022, omdat in 2022 de initiële ladderbeoordeling heeft plaatsgevonden. Er zijn in de afgelopen jaren wel al een aantal CO₂ reducerende maatregelen geïmplementeerd zoals het vervangen van de verlichting naar led, instellen van de stookinstallaties en het uitbreiden van het wagenparkassortiment. In de komende jaren zullen verschillende extra maatregelen worden ingevoerd en de reeds ingevoerde maatregelen worden doorgezet en dan wel scherp gemonitord. Zo zijn de leidingen en appendages van de cv-ruimte begin 2023 geïsoleerd van het kantoor in Maasdijk.

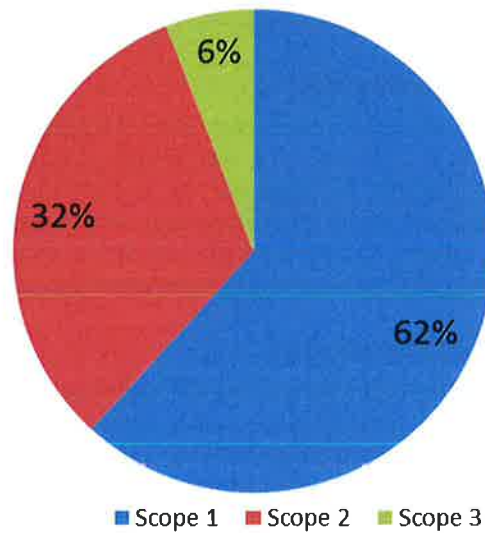
3.2 Voortgang reductiedoelstellingen

Voor 2022 waren geen reductiedoelstellingen geformuleerd. Er is om deze reden dan ook geen harde conclusie aan de CO₂-footprint van 2022 te verbinden. Echter kan wel geconcludeerd worden dat de CO₂-uitstoot in 2022 ten opzichte van 2021 is gestegen. Een grote stijging is zichtbaar voor het zakelijk vervoer als gevolg van het veel hoger aantal vluchten in 2022. Dit is deels ook te verklaren door de veel hogere omzet en daarmee bedrijvigheid. Voor deze omzet heeft Van der Ende logischerwijs ook meer moeten reizen. Het is van belang om deze ontwikkelingen in de gaten te houden in 2022 om te voorkomen dat de doelstelling van 2023 in gevaar komt.

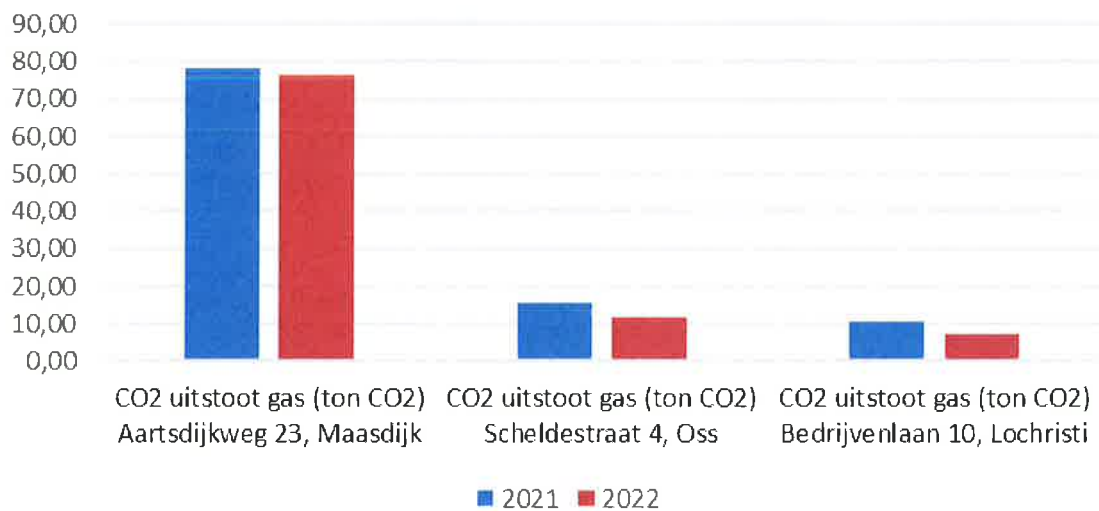
De verdeling van de CO₂-uitstoot was in 2022 vergelijkbaar met de verdeling in 2021 afgezien van de sterke stijging van de business travel. Voor de directie is het daarom van belang om dit signaleren en indien noodzakelijk keuzes te maken om de doelstelling in 2023 te bereiken. Daarnaast kan het wenselijk zijn om de doelstelling te specificeren door de doelstelling relatief van de omzet te formuleren. Van der Ende is de laatste jaren namelijk mede door overnames sterk gegroeid.

Verdeling CO₂-footprint per scope

Wanneer specifiek wordt ingezoomd op de CO₂-uitstoot als gevolg van de drie panden van Van der Ende. Dan kan geconcludeerd worden dat op dit vlak verbetering zichtbaar is. Voornamelijk het gasverbruik is aanzienlijk gedaald. Daarbij moet de kanttekening worden geplaatst dat de laatste maanden van 2022 zeer zacht waren, waardoor er minder gestookt hoefde te worden. Desondanks is het zinvol om in de gaten te houden of de een dalende trend de komende jaren zal doorzetten of dat het een eenmalige reductie was.

Voortgang CO₂-uitstoot gasverbruik panden Van der Ende

3.3 Projecten met gunningsvoordeel

Van der Ende heeft op dit moment geen project verkregen met gunningsvoordeel.

4. CO₂-Reductiebeleid

Het doel van dit hoofdstuk is om de huidige verbruiken te analyseren en te bepalen waar de grootste verbetering mogelijk is. Hiervoor wordt in sectie 4.1 een energiebeoordeling uitgevoerd en het verbeterpotentieel vastgesteld. Vervolgens worden in sectie 4.2 KPI's opgesteld om de totale footprint en de footprint per scope te kunnen monitoren. Deze KPI's zijn gericht op het monitoren van de grootste verbruikers.

4.1 Energiebeoordeling

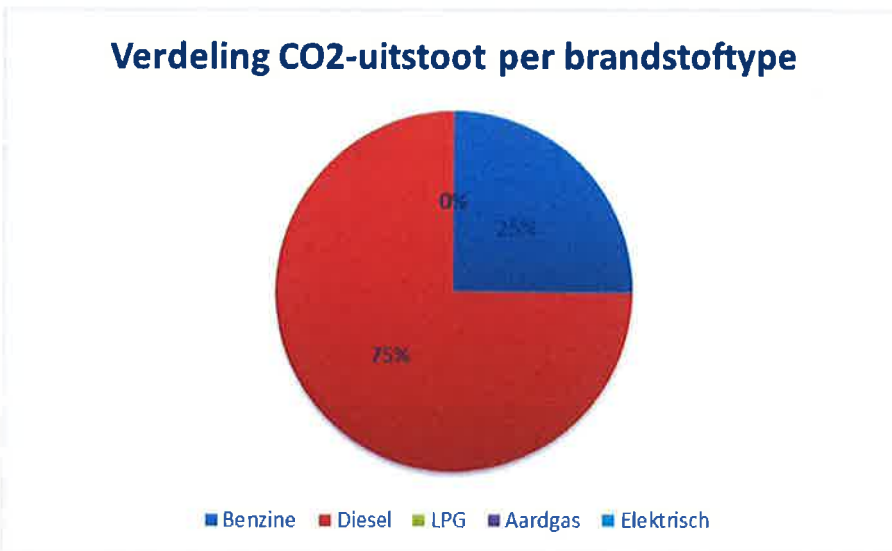
Het doel van de energiebeoordeling is de huidige en de historische energieverbruiken van Van der Ende in kaart te brengen. Deze beoordeling geeft minimaal 80% van de energiestromen weer. Zo zijn door deze analyse de grootste verbruikers geïdentificeerd. De grootste verbruikers van Van der Ende betreffen het wagenpark en het materieel (45% van de totale CO₂-uitstoot in 2022) en de uitstoot van de panden (49% van de totale CO₂-uitstoot in 2020). Om deze reden is de energiebeoordeling opgesplitst in enerzijds de energiebeoordeling van het wagenpark (sectie 4.1.1) en anderzijds de energiebeoordeling van de panden van Van der Ende (sectie 4.1.2). Door een gedetailleerdere analyse van deze grootverbruikers is het mogelijk om gericht maatregelen te treffen. Tenslotte is gekeken naar de CO₂-uitstoot van het gedeclareerd zakelijk vervoer wat in 2022 voor 6% van de uitstoot heeft gezorgd. Dit was een stijging van 277% en daarom het onderzoeken waard in deze energiebeoordeling

4.1.1 Energiebeoordeling wagenpark 2022

Door jaarlijks een analyse op het wagenpark van Van der Ende uit te voeren, wordt er steeds onderzocht wat de huidige status van het wagenpark is en waar nog verbetering mogelijk is. De analyse is aan de hand van de aangeleverde gegevens vanuit Van der Ende

Algemene informatie wagenpark

Het wagenpark bestaat in 2022 uit 59 auto's. De komende jaren wil Van der Ende een reductie van de CO₂-uitstoot van het wagenpark. Op dit moment hebben niet alle medewerkers met een auto van de zaak de beschikking over een tankpas. Dit komt de datakwaliteit niet ten goede. De beschikbare cijfers en schattingen zijn aangeleverd door Ed van der Schans en verwerkt in het document Template CO₂-prestatieladder, Berekening; Dashboard. De komende jaren wordt het beleid omtrent het wagenpark verder uitgewerkt en wordt elektrisch rijden meer gestimuleerd. De technologie is hiervoor een zeer belangrijk en dient in de gaten gehouden te worden.

Figuur 2: Verdeling CO₂-uitstoot per brandstoftype

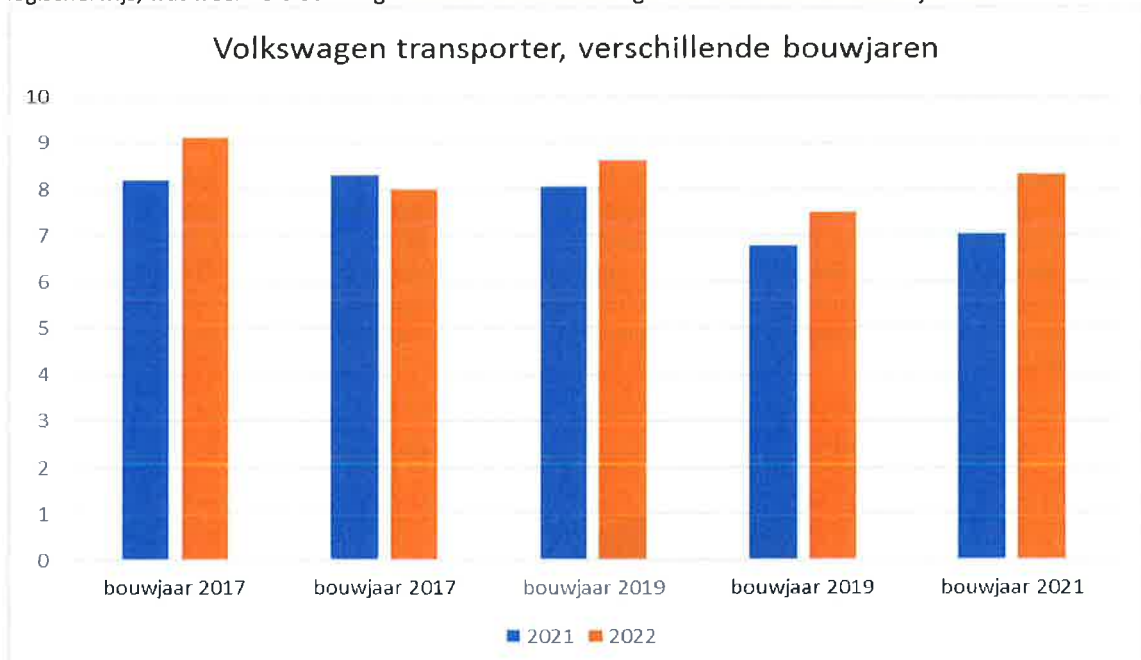
Elektrische auto's

Het aantal elektrische auto's zal de komende jaren moeten toenemen. Op dit moment bestaat het wagenpark uit een elektrische auto en twee plug-in hybrides. In 2025 wil Van der Ende Group minimaal 5 volledig elektrische auto's hebben. De actieradius neemt de afgelopen jaren sterk toe, waardoor het steeds interessanter wordt. Op dit moment is het echter voor de werkzaamheden nog niet altijd mogelijk om over te stappen naar een elektrische auto. Daarom wordt ervoor gekozen om per auto te bekijken wat de mogelijkheden zijn. Een groot deel van de auto's zijn namelijk bedrijfsauto's. Ongeveer de helft van het wagenpark bestaat uit bedrijfsauto's.

Bedrijfswagens versus leaseauto's

Het is van belang om een onderscheid te kunnen maken tussen bedrijfswagens en leaseauto's. De reden hiervoor is het gebruik van de auto. Een bedrijfsauto heeft namelijk vaak een lagere actieradius, terwijl het zeer ongunstig is voor de bedrijvigheid wanneer de bedrijfsauto onderweg lang moet laden om bij de plaats van bestemming uit te komen. Daarom zal de datakwaliteit moeten toenemen om in meer detail te kunnen vaststellen wat de mogelijkheden zijn voor bedrijfswagens om nu al te worden vervangen door een elektrische variant. Voor leaseauto's geldt dat, zeker in het hogere segment, een zeer goede actieradius wordt geboden.

In onderstaande grafiek is gekeken naar een veelvoorkomende auto in het wagenpark van Van der Ende, de Volkswagen Transporter. Gekeken is naar het aantal liters benodigd per 100 gereden kilometers. Ook al is deze data beperkt, het is zichtbaar dat de meeste VW Transporters meer verbruikten per 100 kilometer in 2022 dan in 2021. Een trend, die we liever niet voortzetten. Daarnaast is interessant om te zien dat de Volkswagen Transporter met een nieuwer bouwjaar, relatief beter presteren. Dit is het gevolg van de verbeterde technologie logischerwijs, wat weer vertrouwen geeft voor de ontwikkelingen van de elektrische bedrijfsauto.

Verbeterpotentieel

Vanuit de energiebeoordeling van het wagenpark worden de volgende punten aangedragen als mogelijke verbetering:

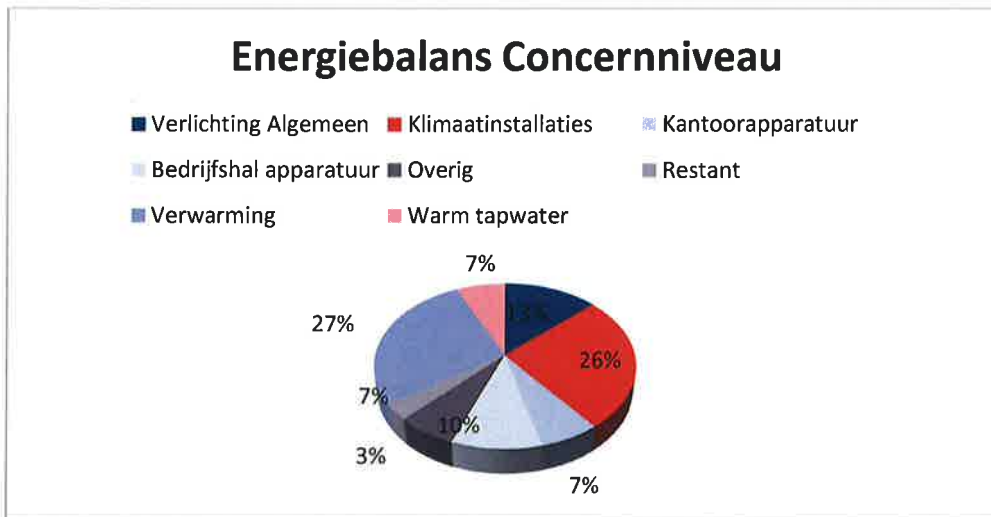
- Schattingen van verbruik verkleinen door tanktransacties inzichtelijk te maken;
- Inzet van full-elektrische personenauto's en bestelauto's.
- Als een elektrische auto niet mogelijk of gewenst is de auto vervangen door zuinigere voertuigen (minder gr CO₂/km).

- Betere kilometerregistratie, zodat er meer inzicht in de verbruiken van het wagenpark en materieel wordt verkregen.
- Het terugkoppelen van brandstofverbruik aan medewerkers. Dit is echter afhankelijk van verbeterde dataverwerking.
- Inzicht verkrijgen in welke auto's privé gebruikt worden en welke niet, zodat in meer detail gekeken kan worden hoe het verbruik kan worden gereduceerd.

4.1.2 Energiebeoordeling panden

Van der Ende heeft drie locaties. Twee hiervan zijn gevestigd in Nederland en één hiervan is gevestigd in België. Voor de locaties in Nederland is een Erkende Maatregellijst ingevuld, in totaal drie stuks in 2021. Twee lijsten voor bedrijfshallen en één lijst voor kantoren. Aan de hand van de energieverbruiken is een energiebalans aan de hand van kengetallen opgesteld.

Verbruikt een bedrijf of instelling (Wet milieubeheer-inrichting) per jaar vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas(equivalent)? Dan is dit bedrijf op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Dit is de energiebesparingsplicht. De volgende uiterste datum dat Van der Ende moet rapporteren voor de informatieplicht, is 1 december 2023. Later dit jaar zal dus op basis van de nieuwe lijst gerapporteerd worden voor het pand in Maasdijk. De overige panden zijn niet informatieplichtig. Desondanks zal gekeken worden of in de lijst ook belangrijke zaken staan om door te voeren voor de overige twee panden.

Energievorm	CO2	%
Verlichting Algemeen	38	13,1%
Klimaatinstallaties	76	26,3%
Kantoorapparatuur	19	6,6%
Bedrijfshal apparatuur	28	9,8%
Overig	19	6,6%
Restant	9	3,3%
Verwarming	79	27,5%
Warm tapwater	20	6,9%
Totaal	289	100%

Figuur 3: Energiebalans concernniveau

De locaties in Nederland hebben beide een loods en een kantoorgedeelte. Qua grootte zijn de locaties niet met elkaar te vergelijken. De locatie Maasdijk is vele malen groter, wordt vele malen meer energie verbruikt en werkt ook meer personeel. Wanneer gekeken wordt naar het gasverbruik is locatie Maasdijk verantwoordelijk voor 74% van de totale gasuitstoot en voor elektra is dit zelfs 93%. Maatregelen op deze locatie zullen meer effect hebben dan maatregelen op de overige twee locaties.

Per vierkante meter scoort de locatie in Maasdijk het slechts met 38 kWh per vierkante meter. Oss verbruikt gemiddeld 33 kWh per vierkante meter en België scoort het best met een verbruik van 3,2 kWh per vierkante meter. Hier is wel de kanttekening dat de locatie in België beschikt over zonnepanelen en dus het grootste gedeelte van het energieverbruik zelf opwekt. Er zijn van het pand in België geen jaarafrekeningen beschikbaar, maar door een energiemonitoringsysteem is continu inzicht in het verbruik op deze locatie.

Verbeterpotentieel

- Verduurzamen van panden door uitvoeren van erkende maatregelen (mogelijk nieuwe maatregelen per 2023);
- Opwekken en inkopen van groene stroom;
- Gedetailleerder plan van aanpak van de uitvoering erkende maatregelen nieuwe lijst (deze lijst is op moment van schrijven nog niet bekend, maar een belangrijk startpunt voor de komende jaren).

4.2 KPI's om voortgang te monitoren

Door het opstellen van realistische doelstellingen en het monitoren van de voortgang hierop, creëert Van der Ende meer grip op haar processen. Op deze manier is Van der Ende in staat snel bij te sturen indien nodig, om het einddoel te behalen. Daarom houdt Van der Ende in haar managementsysteem (duurzaamheidsdashboard) kritieke prestatie-indicatoren bij om de voortgang van het CO₂-reductiebeleid te monitoren. In dit dashboard bevinden zich naast de KPI's, die jaarlijks worden berekend, de reductiemaatregelen en reductiedoelstellingen. Op deze manier wil Van der Ende grip krijgen en behouden op haar duurzaamheidsportefeuille. Voor onderstaande KPI's zal Van der Ende een reductiedoelstelling formuleren. Onderstaande KPI's omvatten alle thema's van de Footprint en zijn zodanig verdeeld over de thema's dat het eenduidige informatie op zal leveren.

#	KPI (Meeteenheid)
Totaal	<i>Totale CO₂ uitstoot concern Enhold B.V. naar omzet (ton CO₂/miljoen euro omzet)</i>
Scope 1+2+BT: zakelijke reizen	<i>Totale uitstoot wagenpark + zakelijke reizen naar omzet (ton CO₂/miljoen euro omzet)</i>
Scope 1+2: Panden	<i>Totale uitstoot scope 1+2 panden naar omzet (ton CO₂/ miljoen euro omzet)</i>

De gekozen KPI's in het dashboard zijn zo gekozen dat het eenduidige informatie verstrekt over de voortgang. Daarom is ervoor gekozen om elke CO₂-emissiestroom te standaardiseren en dan zowel de absolute waarde als de gestandaardiseerde waarde van de energiestroom mee te nemen in het managementsysteem als KPI. Daarom wordt bijvoorbeeld ook de uitstoot van het wagenpark per auto berekend en de CO₂-uitstoot van elk pand afzonderlijk bijgehouden. De keuze voor deze KPI's is ingegeven doordat deze meetgegevens elk jaar makkelijk meetbaar zijn en overzichtelijk maken welke energiedragers bijsturing vereisen. Door de keuze van deze set aan KPI's is de fluctuerende omzet van het concern Van der Ende niet langer een issue om te nuttige conclusies te kunnen trekken.

Buiten de KPI's, die focussen op de uitstoot van CO₂ door Van der Ende, wordt ook bijgehouden welke stappen Van der Ende zet richting de CO₂ reductiedoelstelling. Hiervoor moet voor alle panden duurzame elektriciteit worden ingekocht en erkende maatregelen worden uitgevoerd. Om inzichtelijk te maken, welke kritieke prestatie indicatoren (KPI's) Van der Ende jaarlijks meet ter ondersteuning van de drie hoofd KPI's zijn in onderstaande tabel de overige KPI's weergegeven. Van der Ende formuleert alleen doelstellingen voor de drie hoofd KPI's. Deze overige KPI's dienen als ondersteuning om de voortgang te kunnen duiden.

Tabel 3: Duurzaamheid KPI's Van der Ende

#	KPI (Meeteenheid)
Scope 1	<i>CO₂-uitstoot Wagenpark conventionele auto's totaal (ton CO₂)</i>
	<i>CO₂-uitstoot Wagenpark per conventionele auto (ton CO₂/auto)</i>
	<i>Aantal auto's per miljoen euro omzet (# auto's / miljoen euro omzet)</i>
	<i>CO₂-uitstoot gas panden totaal (ton CO₂)</i>
	<i>CO₂-uitstoot gas panden over vloeroppervlakte (ton CO₂/m²)</i>
Scope 2	<i>Percentage Van der Ende panden gasloos (%)</i>
	<i>CO₂-uitstoot Wagenpark elektrische auto's totaal (ton CO₂)</i>

	<i>CO₂-uitstoot wagenpark per elektrische auto (ton CO₂/auto)</i>	
	<i>CO₂-uitstoot stadswarmte panden totaal STEG (ton CO₂)</i>	
	<i>Percentage auto's van totaal rijdend op duurzame brandstoffen (%)</i>	
	<i>CO₂-uitstoot elektriciteit panden totaal (ton CO₂)</i>	
	<i>CO₂-uitstoot elektriciteit panden over vloeroppervlakte (ton CO₂/m²)</i>	
	<i>Percentage verbruik groene stroom met Nederlandse GVO (%)</i>	
	<i>Percentage zelf opgewekte energie van het totale verbruik (%)</i>	
Scope 3	<i>Business travel totaal (ton CO₂)</i>	
	<i>Business travel naar omzet (ton CO₂/ miljoen euro omzet)</i>	
Totaal	<i>Totale CO₂-uitstoot concern Van der Ende (ton CO₂)</i>	
	<i>Totale CO₂ uitstoot concern Van der Ende naar omzet (ton CO₂/miljoen euro omzet)</i>	
Communicatie	<i>Intern communiceren over beleid en voortgang (# keer/jaar)</i>	
	<i>Extern communiceren over beleid en voortgang (# keer/jaar)</i>	
	<i>Aantal keteninitiatieven van Van der Ende (#)</i>	
	<i>CO₂ emissie inventaris presenteren (# keer/jaar)</i>	
Pandniveau	<i>CO₂-uitstoot elektriciteit (ton CO₂)</i>	<i>Elk bedrijfspand afzonderlijk</i>
	<i>CO₂-uitstoot gas (ton CO₂)</i>	<i>Elk bedrijfspand afzonderlijk</i>

5. Reductiedoelstellingen

In dit hoofdstuk worden ambitieuze, maar realistische doelstellingen geformuleerd voor de komende drie jaar. Van der Ende wil afgerekend worden op haar hoofddoelstelling, maar formuleert ook een tweetal subdoelstellingen voor scope 1 en scope 2 plus zakelijk vervoer. Deze reductiedoelstellingen zijn opgesteld aan de hand van doelstellingen en het beleid van sectorgenoten.

5.1 Vergelijking met sectorgenoten

Om een helder beeld te vormen van waar Van der Ende qua CO₂-reductiebeleid staat, heeft Van der Ende een aantal van haar concullega's het CO₂-reductiebeleid onderzocht. Van der Ende is actief in een aantal wezenlijk verschillende markten. Om deze reden wordt het CO₂-reductiebeleid van een aantal van de belangrijke concullega('s) geanalyseerd, waarbij de concullega's directe concurrenten zijn van een van de diensten die Van der Ende levert.

5.1.1 JB Pompen

JB-groep is uitgegroeid tot een service en groothandelsbedrijf voor alle soorten pompen, nevelinstallaties en constructies voor de tuinbouw, bouw en industrie. JB Pompen is een concurrent voor Van der Ende Pompen B.V. JB Pompen heeft geen CO₂-prestatieladder certificaat. De site leert als snel dat er geen specifieke duurzaamheidsdoelstellingen zijn gecommuniceerd of geformuleerd om de CO₂-uitstoot te verminderen.

5.1.2 Hatenboer

Hatenboer levert waterbehandelingspecialisten zoals ingenieurs, ontwerp- en productieprofessionals. Ook Hatenboer heeft geen CO₂-prestatieladder certificaat maar heeft wel diverse ISO-certificeringen gericht op duurzaamheid. De missie luidt ook als volgt: *'Onze wereldwijde klantenkring duurzaam voorzien van water van de juiste kwaliteit'*. De missie gecombineerd met de ISO-certificaten laat zien dat Hatenboer bezig is met duurzaamheid in de breedste zin van het woord. Er zijn geen cijfers aanwezig met betrekking van CO₂-reductie.

5.1.3 Kanters B.V.

Kanters B.V. is specialist op het gebied van afvalwater en gemalen, van ontwerp tot en met installatie, realisatie, renovatie en onderhoud. De website van Kanters B.V. leert dat ze al sinds 2015 gecertificeerd zijn voor de CO₂-prestatieladder. De afgelopen jaren is Kanters B.V. actief bezig geweest met het reduceren van de CO₂-uitstoot. In absolute zin is dit de afgelopen jaren gestegen, echter per fte is de uitstoot link gedaald. De CO₂-uitstoot in scope 2 is teruggebracht naar 0.

5.1.4 Remondis

Remondis Nederland is, net als Van der Ende, voornemens om zich te laten certificeren op CO₂-prestatieladder niveau 3. De doelstelling is om in 2025 de uitstoot met 14,5% te verlagen ten opzichte van 2021. Enkele onderdelen waar Remondis maatregelen op gaat treffen zijn: het elektrificeren van het wagenpark, plaatsen van zonnepanelen, energiescans per vestiging uitvoeren en werken met HVO (duurzame) brandstof. De meeste CO₂-uitstoot zit in scope 1.

5.1.5 Conclusie vergelijking sectorgenoten

Van de bovenstaande bedrijven hebben Kanters B.V. en Remondis CO₂-reductiebeleid en hebben een CO₂-prestatieladder niveau 3 behaald. De overige bedrijven zijn bezig met duurzaamheid in de breedste zin van het wordt door maatschappelijk verantwoord te ondernemen of verschillende ISO-certificaten te behalen. In vergelijking met Kanters B.V. en Remondis ligt het doel bij Van der Ende wat hoger qua percentage, in absolute getallen is het lager bij Van der Ende. Al met al kan gezegd worden dat Van der Ende zich classificeert op basis van bovenstaande sectorgenoten en de reeds genomen en opgestelde maatregelen voor het wagenpark en de panden, op het gebied van CO₂-reductie, als middenmoter.

Volgens de maatregelenlijst van SKAO behaald Van der Ende een overall gemiddelde score van A Standaard/ AB.

5.2 Reductiedoelstellingen

Van der Ende heeft zichzelf als doel gesteld om voor 2025 onderstaande CO₂-reductie te realiseren.

Scope 1, Scope 2 en Business travel doelstelling Van der Ende

Van der Ende wil voor 2025 ten opzichte van 2021 20% minder CO₂ uitstoten

Bovengenoemde doelstelling wordt gerelateerd aan de behaalde omzet. Van der Ende wil op deze hoofddoelstelling worden afgerekend. Deze doelstelling van Van der Ende is nader gespecificeerd in de volgende twee subdoelstellingen voor scope 1 en scope 2.

Doelstelling Van der Ende: Scope 1

Van der Ende wil voor 2025 ten opzichte van 2021 5% minder CO₂ uitstoten op het wagenpark en de business travel.

Deze doelstelling wordt grotendeels behaald door het implementeren van maatregelen gericht op het reduceren van de uitstoot van het wagenpark en materieel in scope 1 en scope 2, omdat Van der Ende hierop de meeste invloed heeft. Op de uitstoot als gevolg van Business travel heeft Van der Ende beperkte invloed en daarnaast heeft dit ook een beperkte impact op de totale uitstoot. Om te voorkomen dat er een verschuiving plaatsvindt van de uitstoot tussen het wagenpark en Business travel worden beide emissiestromen samengevoegd in één doelstelling.

Doelstelling Van der Ende: Panden (Scope 2)

Van der Ende wil voor 2025 ten opzichte van 2021 36% minder CO₂ uitstoten

Deze doelstelling betreft elektriciteitsverbruik. De reductie, die behaald zal worden voor 2025, is zeer fors. Van der Ende is echter voornemens om alle elektriciteit van de panden groen in te kopen en een groot aantal maatregelen in de panden uit te voeren.

De beoogde reductie voor 2025 resulteert in de volgende jaarlijkse doelstellingen:

Tabel 4: Jaarlijkse gekwantificeerde CO₂-reductie doelstelling tot 2025

Jaarlijkse doelstellingen scope	2023	2024	2025
Totaal	-5%	-15%	-20%
Scope 1	-3%	-4%	-5%
Doelstelling Van der Ende: Panden (Scope 2)	-7%	-26%	-36%

De maatregelen die voor de beoogde reductie moeten zorgen zijn opgenomen in hoofdstuk 6 waarin ook de reductie per maatregel, planning, verantwoordelijken en de status van de voortgang zijn opgenomen.

6. Reductiemaatregelen

In dit hoofdstuk worden de reductiemaatregelen van Van der Ende weergegeven voor de subdoelstellingen. De reductiemaatregelen in sectie 6.1 zijn gericht op het reduceren van CO₂ voor het wagenpark en Business-travel. Vervolgens worden in sectie 6.2 de reductiemaatregelen, die zich focussen op de panden, beschreven. Voor de reductie is per maatregel de planning, verantwoordelijkheden en de status van de voortgang opgenomen. De implementatie van de maatregelen resulteert in het behalen van de doelstellingen in hoofdstuk 5. Indien de maatregelen onvoldoende effect hebben dan zal door de duurzaamheidsmanager worden bijgestuurd.

Het plan van aanpak omtrent reductiemaatregelen is samengesteld op basis van de input van medewerkers, keteninitiatieven en Erkende Maatregellijst. De maatregelen hebben een (in)directe invloed op de energiestromen van Van der Ende en daarmee op de CO₂-emissies. Daarnaast worden de analyseresultaten geëvalueerd door de verantwoordelijke voor de CO₂-prestatieladder binnen Van der Ende. Tenslotte publiceert de SKAO ook ieder jaar een lijst met reductiemaatregelen, die vergelijkbare bedrijven reeds hebben geïmplementeerd, als hulpmiddel.

Al deze input resulteert in het plan van aanpak, dat volgens Van der Ende de potentie heeft om de jaarlijkse CO₂-doelstellingen te behalen. Mocht bij de jaarlijkse voortgangsrapportage blijken dat er bijsturing vereist is om de doelen te behalen, zal Van der Ende het plan van aanpak aanpassen.

6.1 Reductiemaatregelen Scope 1

Om de jaarlijkse reductiedoelstellingen omtrent zakelijk reizen te behalen zijn een aantal reductiemaatregelen opgesteld. In onderstaande tabellen zijn deze weergegeven met een korte toelichting, het totale reductiepotentieel, de verantwoordelijke afdeling, overige stakeholders en de planning van de implementatie. Het reductiepotentieel is vergeleken met de totale uitstoot van het wagenpark, materieel en Business travel van het basisjaar 2021.

Elektrificeren van het wagenpark.

<i>Toelichting</i>	De komende jaren is de verwachting dat het aantal elektrische rijders zal stijgen. Als doelstelling heeft Van der Ende gesteld om minimaal vijf elektrische auto's te hebben voor 2025 om de doelstelling te behalen. Dit komt bovenop de reeds bestelde elektrische auto's.		
<i>Reductie potentieel</i>	-5%		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Wagenparkbeheerder/HR		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie, werknemers		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-3%	-4%	-5%

Anders inregelen afspraken voor zakelijke reizen

<i>Toelichting</i>	De komende jaren zal een plan worden uitgewerkt om het zakelijk reizen te verminderen. Wellicht dat het mogelijk is om sommige afspraken of trainingen online te volgen/te geven. Doordat zakelijk vervoer zo'n klein aandeel heeft in de totale uitstoot zal dit niet oplopen tot bepaalde percentages van reductie.		
<i>Reductie potentieel</i>	-0%		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Wagenparkbeheerder/HR		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie, werknemers		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-%	-%	-%

Aanpassen wagenpark beleid omtrent elektrisch rijden

<i>Toelichting</i>	Momenteel wordt elektrisch rijden niet actief gestimuleerd voor de medewerkers met een auto van de zaak. Wanneer een personeelslid elektrisch wilt gaan rijden is het mogelijk, actief beleid hierop is niet aanwezig. Door hier beleid op te gaan voeren is het mogelijk om de komende jaren de doelstelling te gaan behalen. Een direct percentage is niet te koppelen aan deze maatregel.		
<i>Reductie potentieel</i>	n.v.t.		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Wagenparkbeheer/HR		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-0%	-0%	-0%

6.2 Reductiemaatregelen panden (Scope 1, Scope 2)

Om de jaarlijkse reductiedoelstellingen omtrent de uitstoot van de panden te behalen zijn een aantal reductiemaatregelen opgesteld. In onderstaande tabellen zijn deze weergegeven met een korte toelichting, het totale reductiepotentieel, de verantwoordelijke afdeling, overige stakeholders en de planning. Het reductiepotentieel is vergeleken met de totale elektriciteits- en gasuitstoot van het basisjaar 2021.

6.2.1 Reductiemaatregelen panden scope 1

Isolatie leidingen en appendages Cv Oss

<i>Toelichting</i>	Het isoleren van leidingen en appendages zorgt voor minder warmteverlies op plekken waar geen warmte nodig is. Door het beperken van het warmteverlies ontstaat er reductie op het gasverbruik en direct op de CO ₂ -uitstoot.		
<i>Reductie potentieel</i>	1%		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Duurzaamheidsverantwoordelijke		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie/Inkoop		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-0%	-1%	-0%

Isolatie leidingen warmtapwater Oss

<i>Toelichting</i>	Het isoleren van het warmtapwater zorgt ervoor dat er minder warmte verloren gaat via de leidingen. Hierdoor is er minder gasverbruik nodig om warm water te krijgen.		
<i>Reductie potentieel</i>	-1%		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Duurzaamheidsverantwoordelijke		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie/Inkoop		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-0%	-1%	-0%

Isolatie leidingen en appendages locatie Maasdijk

<i>Toelichting</i>	Het isoleren van leidingen en appendages zorgt voor minder warmteverlies op plekken waar geen warmte nodig is. Door het beperken van het warmteverlies ontstaat er reductie op het gasverbruik en direct op de CO ₂ -uitstoot.		
<i>Reductie potentieel</i>	-1%		
<i>Verantwoordelijke afdeling</i>	Duurzaamheidsverantwoordelijke		
<i>Overige stakeholders</i>	Directie/Inkoop		
<i>Planning</i>	2023	2024	2025
	-0%	-1%	-0%

6.2.2. Reductiemaatregelen panden scope 2

Inkopen groene stroom locatie Maasdijk.

Toelichting	Door groene stroom in te kopen wordt de CO ₂ -uitsluit van elektriciteit op locatie Maasdijk naar 0 gebracht. De inkoop van groene stroom zal geregeld worden zodra de huidige contracten aflopen.		
Reductie potentieel	-29%		
Verantwoordelijke afdeling	Inkoop		
Overige stakeholders	Directie/Duurzaamheidsverantwoordelijke		
Planning	2023	2024	2025
	-0%	-29%	-0%

Inkopen groene stroom locatie Oss

Toelichting	Door groene stroom in te kopen wordt de CO ₂ -uitsluit van elektriciteit op locatie Oss naar nul gebracht. De inkoop van groene stroom zal geregeld worden zodra de huidige contracten aflopen.		
Reductie potentieel	-2%		
Verantwoordelijke afdeling	Inkoop		
Overige stakeholders	Directie/Duurzaamheidsverantwoordelijke		
Planning	2023	2024	2025
	-0%	-2%	-0%

Vervangen TLD-verlichting en vluchtwegaanduiding naar LED

Toelichting	Vervanging van de verlichting zorgt voor een reductie in het elektriciteitsverbruik. Doordat de elektriciteit ook groen ingekocht gaat worden zal dit geen directe gevolgen hebben voor de CO ₂ -uitsluit maar wel voor de elektriciteitskosten.		
Reductie potentieel	n.v.t.		
Verantwoordelijke afdeling	Duurzaamheidsverantwoordelijke		
Overige stakeholders	Directie/Inkoop		
Planning	2023	2024	2025
	-	-	-